

Palliativ vård och omsorg på Tre Stiftelsers boenden

Håkan Johansson¹ Maria Engman²

¹Enhetschef samt ledare för det Palliativa rådet på Tre Stiftelser. E-post: hakan.johansson@trestiftelser.se. ²Medicinskt ansvarig sjuksköterska samt verksamhetsutvecklare. E-post: maria.engman@trestiftelser.se.

Struktur i verksamheten och kompetens hos medarbetaren är viktiga förutsättningar för att säkra kvalitén i mötet med den döende inom äldreomsorgen. Vi arbetar med en modell för utveckling som säkrar och utvärderar kvalitén. Vi tar fram årsplaner och årsberättelser med fokus på strukturen, processerna och resultaten. Som stöd i detta arbete använder vi oss av det palliativa registret.

Structure and skill level of employees is an important prerequisite for ensuring quality in nursing care of dying patient in the home for elderly. We are working with a model for development that ensure and evaluate the quality. We make plans for every year and an annual report with focus on structure, the processes and the results. In support for this work we use the palliative care register.

Vård i livets slutskede på ett särskilt boende är en del av kommunens vård och omsorg. För att detta skall fungera krävs engagemang. Engagemang som bygger på att man förstår, kan hantera situationen samt tycker att arbetet och arbetsuppgifterna är meningsfulla. Ett väl fungerande samarbete mellan primärvården och kommunen är av stort värde. Väl fungerande kommunikation med den boende, närstående teamet samt en god symtomkontroll skapar trygghet. Målet är att den palliativa vården skall bedrivas där den boende befinner sig i sitt hem på äldreboendet.

Alla önskar vi våra nära och kära ett trivsamt hem den sista tiden i livet, ett äldreboende med omsorg, värme och trygghet. Tre Stiftelser har både nationellt och internationellt blivit känt

för ett sådant boende. Här råder livsglädje och livet blir meningsfullt ända till slutet. Alla boende ses som individer med de intressen, behov och begåvningar de haft i aktiv ålder. När de som äldre och sjuka blir sedda, hörda och förstådda lever de upp. De får lust till livet även om de vet att tiden kvar är begränsad. De njuter av sinnen som fortfarande fungerar och ett hjärta som ännu kan beröras.

Vår värdegrund är salutogen

I livets slutskede finns möjligheter att bejaka livet och få leva livet samt att främja upplevelsen av hälsa och skapa välbefinnande. Genom att finna eller skapa mening, göra situationen begriplig och hanterbar kan den döende

tema

och de närstående uppleva en känsla av sammanhang. Den sista tiden i livet kan trots många utmaningar och svårigheter bli en tid av personlig utveckling. Livets slutskede kan därmed bli en värdefull tid om svårt sjuka och döende människor och deras närstående ges möjlighet att förbereda sig och ta vara på den sista tiden i livet.

Aaron Antonovsky utgår från modellen att känslan av sammanhang (KASAM) i livet är den resurs som gör att vissa människor klarar av en svår tillvaro bättre än andra. De centrala begreppen är:

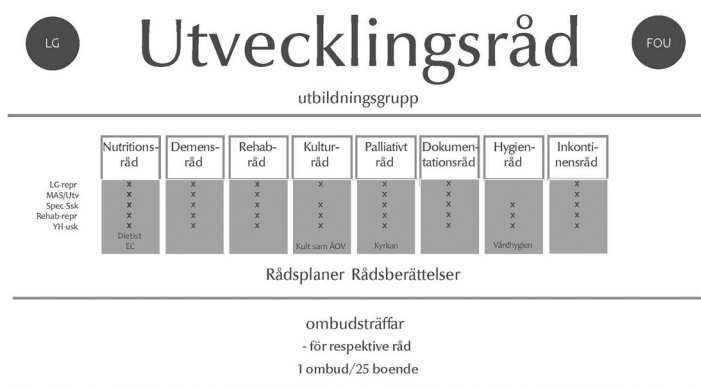
- begriplighet som förutsätter en kognitiv insikt av det som händer och sker för att kunna förstå och göra tillvaron strukturerad och förutsägbar
- hanterbarhet som ger en känsla av att kunna klara av en svår situation
- meningsfullhet är när tillvaron upplevs som viktigt, vilket ökar motiva-

tionen och känslan av att det är värt att kämpa och stå ut med en svår situation, sitt eget döende.

För att lyckas få boende att uppleva KASAM krävs även att personalen kan känna KASAM i sitt arbete. De måste förstå, kunna hantera och uppleva arbetet och arbetsuppgifterna meningsfulla.

Utvecklingsråd

På Tre Stiftelser i Göteborg har vi arbetat aktivt med att utveckla viktiga processer på ett systematiskt sätt sedan 2010 för att förbättra livskvaliteten för dem som vi finns till för, samt öka kompetensen och engagemanget hos medarbetarna. Vår modell gäller alla medarbetare på bas-, fördjupad- eller expertnivå. Medarbetarna får olika uppdrag beroende på vilken kompetensnivå de befinner sig på. Ett fördjupat uppdrag är att vara palliativt

Figur 1. Vår modell för utvecklingsråd

ombud. De olika uppdragen är kopplade till olika utvecklingsråd. Modellen skapar en tydlighet genom strukturen, processerna och resultaten. Vi utvärderar och följer upp det vi gör. Modellen visar på ett systematiskt, långsiktigt och beständigt tvärprofessionellt förbättringsarbete.

Utvecklingsråden leds av en person från ledningsgruppen, som i sin tur bemannar sitt råd med en specialistutbildad sjuksköterska, en YH utbildad undersköterska, samt en sjukgymnast eller arbetsterapeut med magisterexamen. MAS/verksamhetsutvecklare är med i alla råden. Rådet kan sedan ta in adjungerade personer (till rådet) i det strategiska arbetet. I det palliativa rådet har vi kopplat in representant från kyrkan.

Rådet arbetar strategiskt genom att ta fram policys, göra förbättringsprojekt, granskningar mm. Rådet träffas vid fyra tillfällen/år. Planen beslutas i ledningsgruppen och förmedlas till de olika ombuden. På arbetsplatsträffen informeras övriga medarbetare av ombud och enhetschef.

Varje år skriver ledaren för rådet en berättelse som beskriver arbetet inom processen i förhållande till uppsatt plan för det gångna året. Allt beskrivs under rubrikerna: struktur, process och resultat.

I hela verksamheten finns ombud för de olika råden Fördjupade uppdrag ges till alla yrkeskategorier beroende på kompetens. Tre Stiftelser följer Göteborgs stads kompetensmodell men har kopplat denna till utvecklingsråden.

STIFTELSEN ÄLDRODSHJEMMET I GÖTEBORG STIFTELSEN GÖTEBORGS SJUKHUS STIFTELSEN OTIUM

Tre
Stiftelser
OMGÖRD VÅRD SERVICE

Undersköterska FÖRDJUPAD NIVÅ

Uppdragsbeskrivning

Som undersköterska inom Tre Stiftelser utgår man ifrån ett salutogent förhållings-/arbetsätt vilket innebär fokus på livskvalitet för individen. Arbetsättet skall leda till en god och säker omsorg och vård där individen genom delaktighet uppnår meningsfullhet, begriplighet och hanterbarhet i sin livssituation.

Fördjupningsuppdrag: Palliativt ombud Datum: _____

Ge kunskap och stöd till kollegor för att kunna erbjuda en god vård och omsorg i livets slutskede.

Förväntat resultat: _____

En värdigt slut för boende och närstående. Tillsammans med kollegor trygga att omsorgen vid livets slut sker på ett värdigt och respektfullt sätt.

Metod: handledning, samtal och reflektionsgrupper. _____

Eventuella fördjupningskurser: _____

Hospiatering, kontakt med hospicemott, litteraturstudier, mentorskap, nätverk _____

Fördjupad kompetens inom övriga områden: _____

Utförnin aktuell person för uppdraget: _____

Att driva uppdrag på fördjupad nivå innebär att nyttja kompetensen på ett sådant sätt att verksamhetens kvalitet höjs/säkras inom det aktuella området. En viktig del är att ta del och sprida forskningsrörelsen inom fördjupningsområdet. I uppdraget ingår att samverka med kollegor och andra aktörer inom fördjupningsområdet.

Uppföljning/Mätbart: Genom att ansluta oss till palliativa registret som är ett nationellt kvalitetsregister får vi möjlighet till uppföljning och nationell jämförelse.

Jag är medveten om att ovanstående uppgifter ingår i mitt uppdrag.

Göteborg den _____ Undersköterska: _____
Namntrycksgårde: _____

Uppdraget följs kontinuerligt upp, utvärderas och anpassas under utvecklingsamtal.

STIFTELSEN ÄLDRODSHJEMMET I GÖTEBORG STIFTELSEN GÖTEBORGS SJUKHUS STIFTELSEN OTIUM

Tre
Stiftelser
OMGÖRD VÅRD SERVICE

Sjuksköterska FÖRDJUPAD NIVÅ

Uppdragsbeskrivning: Palliativt vård

Som sjuksköterska med fördjupat uppdrag inom palliativ vård skall man sprida kunskap på adressen så att den palliativa vården blir begripelig, hanterbar och meningsfull för medarbetarna, samt att tydliggöra att bra rutiner kring den palliativa vården påverkar boendes viloförhållande. Arbetsättet skall leda till en god och säker vård och omsorg där individen genom delaktighet uppnår meningfullhet, begriplighet och hanterbarhet i sin livssituation. Att driva uppdrag på fördjupad nivå innebär att nyttja kompetensen på ett sådant sätt att verksamhetens kvalitet höjs/säkras inom det aktuella området. En viktig del är att ta del och sprida forskningsrörelsen inom fördjupningsområdet. I uppdraget ingår att samverka med kollegor och andra aktörer inom fördjupningsområdet.

Du ska "DRIVA":

Omvårdnad

- Arbetet med palliativ vård på den egna adressen
- Diskutera problem och möjligheter angående den palliativa vården på adressen
- Stödja sjuksköterskan samt ombuden vid frågor kring den palliativa vården
- Tillsammans med kollegor trygga att omsorgen/omvårdnaden vid livets slut sker på ett värdigt och respektfullt sätt.
- Förvässa sig om att aktuell informationsmaterial, rutiner och riktlinjer finns tillgängliga på adressen och verka för att dessa följs
- Betyta kulturspektren på palliativ vård och död.

Forskning, utveckling och utbildning

- Informera sjuksköterskorna och ombuden om gällande rutiner och riktlinjer.
- Utbilda nyanställda sjuksköterskor (timvikarier/sesmesstvikarier) om policyn och rutiner
- Önskvärdsbedriva inom palliativa vårdområden

Ledarskap

- Ge kunskap och stöd till kollegor för att kunna bedriva en god vård och omsorg i livets slutskede
- Kontinuerligt handleda och instruera sjuksköterskorna samt palliativa ombuden

Du skall arbeta efter de mål som palliativa rådet satt upp för året.

Jag är medveten om att ovanstående uppgifter ingår i mitt uppdrag.

Göteborg den _____ Sjuksköterska: _____
Namntrycksgårde: _____

Uppdraget följs kontinuerligt upp, utvärderas och anpassas under utvecklingsamtal.

Figur 2. Ombudsuppdragen

tema

Ombuden träffar ledaren av rådet en gång/termin.

Rådets planerade utbildningsinsatser går till utbildningsgruppen som har ett övergripande ansvar för kompetensutvecklingen dvs att medarbetare får kunskap och ombud får fördjupad kompetens. Ombuden får fördjupad kompetens (utbildning) vid två tillfällen/år tillsammans med rådet.

För att få ihop allt så har ett årshjul skapats där olika ringar fångar olika delar

kopplat till utvecklingsråden. Denna cirkel visar med andra ord på alla rådets arbete för hela året. Där planeras in vilken månad som området har fokus på APT, vilka månader som utbildning kommer att ske samt vid vilka tillfällen som mätningar kommer att ske.

Alla som har ett fördjupat uppdrag skall få en uppdragsbeskrivning av sin chef som man skall gå igenom och skriva under. Uppdragen skrivs på två år.

Figur 3 . Årshjulet

Palliativa rådets arbete med att ta fram en palliativ vårdpolicy

Våren 2011 beslutade vi oss för att ta fram en palliativ vårdpolicy. Vi googlade och omvärldsbevakade för att se hur andra gjort. Till slut hittade vi en struktur som vi kände att vi ville arbeta efter. Vi använde oss av sjuksköterskans sökord enligt VIPS i förhållande till palliativ vård. Vi tog även del av det nationella vårdprogrammet för palliativ vård 2012-2014 då det var på remisstadiet för att plocka ut viktiga bitar till vår policy.

Våren 2012 hade vi utbildning för all personal om den nya policyn.

Vår plan för 2013

Vi har under 2013 arbetat med två delprocesser inom palliativ vård, processen i den sena palliativa fasen samt efterlevandeprocessen. Båda processerna inbegriper boende, personal och anhöriga.

Vi har haft utbildning (fördjupad kompetens) för råd och ombud samt spridning av den nya policyn.

Vårt mål är att

- Minska obehag och lidande och hjälpa boende att leva så aktivt och normalt som möjligt även i livets slutskede.
- Stödja närstående i sorgearbetet.

Våra mått är uppdelade i tre delar vilka är boende, närstående och medarbetare..

Boende

Rådet kommer att följa statistik inmatad i det palliativa registret kopplat till boendes vård och omsorg den sista tiden som grund till förbättringsarbete.

- 100% skall erhålla brytpunktssamtal
- 100% skall vara smärtskattade under sista levnadsveckan

Närstående

- 100% skall erbjudas efterlevandesamtal.
- Starta nytt: Allhelgonaträff för efterlevande under november månad
- Skicka kort till efterlevande ca 2 mån efter dödsfall

Medarbetare

- Alla medarbetare skall under våren 2013 läst policyn
- Under april månad skall alla ombud ha lyft palliativa frågor på sina APT. Fokus på olika områden såsom munhälsa, smärtskattning etc.

På gång just nu

Vi håller nu på att planera så att vi varje år kan ha en minnessamling för de efterlevande kring Alla helgons dag. Här är kyrkan en bra kontakt.

Vi håller även på att ta fram kort som vi skall skicka hem till efterlevande några veckor efter dödsfallet.

Sedan är statistiken från det palliativa registret underlag för vårt förbättringsarbete. Vi har kontakt med läkarna så att brytpunktssamtal sker. Vi har även en diskussion hur vi skall agera vid hjärtstopp. Om ambulans tillkallas så frågar de om patienten/boende är hjärtkryssad. Vad är rätt och vad är fel att göra? Detta har lett till att vi under

tema

2013 kommer att kalla till en dialog och ett samtal (sjuksköterskor, läkare och ombud) som Daniel Brattgård, sjukhuspräst vid Sahlgrenska Universitetssjukhuset kommer att leda. Daniel har under våren haft en heldags utbildning med all vår personal inom etik och bemötande.

Vi känner att vi är på god väg och att vi skapar förutsättningar genom vårt arbetssätt så att boende får en god, trygg och meningsfull sista tid i livet.